

ФИЛИПОВО ЈЕВАНЂЕЉЕ¹

Увод

Филипово еванђеље је текст који је познат искључиво из гностичке библиотеке пронађене 1945/1946. године у Горњем Египту, код *Nag Hammadi*. Текст еванђеља налази се у *Codex II*, одмах после Томиног еванђеља. То Филипово еванђеље није идентично са оним еванђељем, којег помиње Епифаније Кипарски (*Панарион* 26, 2-3). Научници сматрају да је настало у другом веку.

Наслов овог текста, по мишљењу већине стручњака, произлази из чињенице да је Филип једини апостол који се у њему помиње (73). Треба имати у виду и да је Филип заједно са Томом и Матејем уживао велики углед међу гностицима, као привилеговани прималац и чувар откривења Господњег. Пронађени коптски текст је несумњиво превод грчког текста, који је вероватно настао тек у другој половини трећег века. Његова наклоњеност сакралној пракси Истока, његова аскетска етика, као и изразито занимање за значења одређених сиријских речи (63; 56) упућују на могуће сиријско порекло.

Филипово еванђеље је збирка изрека које се првенствено односе на значење и вредност сакрамената у контексту Валентинове концепције људских сумњи и живота после смрти. Према овом еванђељу, егзистецијална болест човечанства је последица разликовања полова. Одвајањем Еве од Адама разбијено је природно јединство. Као и у новозаветним еванђељима, те изреке се појављују у различитим књижевним облицима, као што су афоризми, аналогije, параболe, паренезе, полемике, наративни дијалози, библијске егзегезе и догматске поставке.

Међутим, тих неколико изрека и прича о Исусу нису постављенe у приповедачки оквир, као у новозаветним еванђељима. Линија мисли је насумична и неповезана. Уобичајено је и скакање са једне на другу тему. Поједини стручњаци сматрају да је састављач ове збирке намерно раставио изворне одломке и њихове делове уметнуо на различита места у тексту, јер се спајањем

¹ Превела са немачког: Милеса Стефановић (немачки текст преузет са: <http://www.user.gwdg.de/~rzellwe/nhs/node88.html>).

појединих стихова (нпр: 70 са 76-77 и 66), добија чиста мисао. Примећено је такође да се, с обзиром на несистематичност Филиповог еванђеља, његов садржај може најбоље посматрати на основу резимеа појединих изрека.

Писац еванђеља помиње и свете тајне (крштење, венчање, причешће). Оне се не именују, али се прецизно објашњава ток самих обреда. Еванђеље такође садржи тумачења библијских одломака, нарочито из Књиге Постања. Поменуте чињенице доводе до закључка да се овде вероватно ради о збирци изрека из хришћанско–гностичког катихизиса, који у сваком погледу наликује катихизисима велике Цркве који су били у опцијају од II до IV века.

ТЕКСТ ЈЕВАНЂЕЉА

Изрека 1: (51.29) Јеврејин ствара Јеврејина. (30) И он се овако назива: „прозелит“. Али прозелит не ствара прозелита. [...] и они су као [...], и они стварају друге сличне себи (52.1) док [...] су задовољни тиме што постоје.

Изрека 2: Роб се труди само да стекне слободу. Али он се не труди да стекне имовину свога господара. Али син није само (5) син, већ он себи приписује наследство очево.

Изрека 3: Они који наслеђују мртве ствари, и сами су мртви и наслеђују мртво. Они који наслеђују оно што је живо, живи су (10) и (они) наслеђују ствари које су живе и ствари које су мртве. Мртви ништа не наслеђују. Ако мртав човек наследи оно што је живо, он неће умрети, већ ће мртви (15) још више живети.

Изрека 4: Незнабожац не умире, јер он још није ни живео, (те) да би могао умрети. Онај који је дошао до вере у истину, тај је нашао живот. И он је у опасности да умре, јер (он) је жив.

Изрека 5: Од оног дана када је Христос дошао на свет, свет је створен, (20) градови су украшени, а оно што је мртво изнето је напоље.

Изрека 6: У време док смо (још) били Јевреји, били смо сирочад и имали смо (само) мајку. Када смо постали хришћани, добили смо и оца и мајку.

Изрека 7: (25) Они који сеју зими, жању лети. Зима је овај свет, лето је други еон. Сејмо на овом свету, да би смо жњели лети. Зато нама приличи да се не молимо зими. Исход (30) зиме је лето. Али ако ко жање зими, он неће жњети, већ чупати.

Изрека 8: Тако неће добити плод. Не само да ће [...] нићи, већ исто тако на Шабат [...] је без плода.

Изрека 9: Христос је дошао (53.1) неке да откупи, неке да спасе, а неке да искупи. Незнанае је откупио, учинио их својим, и одвојио је своје (5), које је дао у залог по својој вољи. Он није положио душу тек тада када се појавио, или када је желео, него је полагао душу од дана када свет постоји. Затим је

дошао први пут да би је поново узео, јер је била положена као залог. Пала је међу разбојнике и била је заробљена, а он ју је спасао. И искупио на свету све, како добро, тако и зло.

Изрека 10: Светлост и тама (15), живот и смрт, десно и лево браћа су једно другом. Нераздвојиви су. Зато ни добри ни зли нису зли, нити је живот живот, нити је смрт смрт. (20) Због тога ће се свако растворити у свом првобитном извору од самог почетка. Они, пак, који су узвишени изнад света, нераствориви су и вечни.

Изрека 11: Имена која се дају (световним) стварима стварају велику заблуду (25), јер она одвраћају смисао од чврсто васпостављених ствари ка стварима које нису чврсто васпостављене. И онај ко чује „Бог“ не спознаје оно што је чврсто васпостављено, већ оно што није чврсто васпостављено. Тако бива и са (именом) „Отац“ (30) и „Син“ и „Дух“ и „живот“ и „светлост“ и „васкрсење“ и „Црква“ [и] са свим осталим (именима): не спознају се чврсто васпостављене ствари, већ се спознају оне које нису [чврсто васпостављене], [осим] ако (35) нису спознали ствари које су чврсто васпостављене. Имена, [која се чују] постоје на свету [... (54.1)] заваравају. Да су била у еону, никада не би била наденута на овом свету, нити би била међу световним стварима. Њихов крај је у еону.

Изрека 12: Једно једино име не изговара се на овом свету: име које је Отац дао Сину. Оно је узвишено изнад сваког имена. То је име Очево. Јер Син не би постао Отац, када не би носио име Оца. Они који имају то име знају га, али не говоре о њему. Они, пак, који га немају, не познају га. Истина је донела (многа) имена на овај свет ради нас. Јер немогуће је (15) спознати без имена. Истина је само једна. Она је многострука—и то ради нас, да би поучила о овој ствари само у љубави кроз многе...

Изрека 13: Архонти су хтели да преваре човека, јер су видели да (20) је сродан истинитом добру. Узели су име оних који су добри и дали га онима који нису добри да би га (човека) именом преварили и везали за оне (25) који нису добри. А ако им учине какво добро дело, натерају их да се одвоје од оних који нису добри и сместе их међу оне који су добри. А ове су они познавали; јер су желели (архонти) да узму слободне и начине од њих себи робове заувек.

Изрека 14: Постоје силе које [...] човеку, јер не желе да буде спасен, да би оне (...) постојале. Јер ако човек (35) [буде спасен више неће] бити жртва [...] и животиње више неће бити приношене на жртву силама. Јер животиње су биле оно што им је приношено. Приносили су их живе, али када би их принели умирале су. Човек је био принесен (5) Богу, (човек) који је био мртав а живео је.

Изрека 15: Пре Христовог доласка није било хлеба на свету. Било је као у рају на месту где је био Адам, много дрвећа које беше храна животињама. Није било пшенице (10) да се човек њоме храни. Али када је дошао Хрис-

тос, савршени човек, донео је хлеб са неба да би се човек хранио храном за човека.

Изрека 16а: Архонти (15) су мислили да ће својом вољом и моћи учинити оно што су чинили. Свети Дух је, пак, у потаји чинио помоћу њих како је он хтео.

Изрека 16б: Истина (20) је посејана на сваком месту, она, која постоји од почетка и многи виде како се она сеје. Мало је, пак, оних који виде (и) како се она жање.

Изрека 17: Неки су говорили: „Марија је зачала од Светог Духа“. Они се варају. (25) Они не знају шта говоре. Када је још жена са женом зачала? Марија је девица коју ни једна сила није учинила нечистом. Она је велико проклетство за Јевреје—то (30) су апостоли и апостолски ученици. Ова девица, коју ни једна сила није учинила нечистом, [...], силе су обешчастиле саме себе, а Господ [не би] рекао: „[Мој отац] који је на небу“ (35), да није имао и другог оца, већ би једноставно рекао „мој отац“].

Изрека 18: Господ рече ученицима: „[...] (56.1) о свакој кући. Дођите (или: донесите) у кућу очеву! Не узимајте и не односите ништа из куће очеве“.

Изрека 19: „Исус“ је скривено име. „Христос“ је име које је откривено. (5) Зато „Исус“ не постоји ни у једном језику, већ је његово име „Исус“ како га сви зову. Али „Христос“—његово име на сиријском је „месија“, на грчком „Христос“. И уопште (10), сви (народи) га имају, (сваки) на свом језику. „Назаретанин“ је онај видљиви део скривеног.

Изрека 20: Христос у себи има све: и човека и анђела (15) и тајну и Оца.

Изрека 21: Они који кажу: „Господ је прво умро, а затим васкрсао“, греше. Јер он је прво васкрсао, а (онда) умро. Ако ко не стекне прво васкрсење, умреће. Бог (20) живи, овај је...

Изрека 22: Нико неће сакрити велику, вредну ствар у велику шкрињу. Али много (пута) је неко ставио небројене десетине хиљада у шкрињу која не вреди ни гроша. Тако је и (25) са душом. Она је драгоценост ствар, а доспела је у безвредно тело.

Изрека 23: Неки се плаше да ће васкрснути наги. Због тога желе да васкрсну у својим телима, а [они] не знају да су баш они (30) који носе [тело] наги. [А они], који се [сами свлаче] нису наги. Неће тело и [крв] наследити царство [Божије]. Шта је оно што (57.1) неће наследити? Оно што је на нама. Шта је, пак, оно што ће наследити? То је оно што припада Исусу и крви његовој. Због тога је рекао: „Ко не једе тело моје и не пије крв (5) моју, нема живота у себи“. Тело његово је реч, а крв његова је Дух Свети. Онај који је њих примио има и храну и пиће и одећу. Корим и оне који кажу: „(10) оно (тело)

неће васкрснути“. Али реци ми шта ће васкрснути, да бисмо те поштовали? Ти кажеш: „Дух у телу (15) и ова светлост, а и ова светлост је такође у телу“. (Али) и то је једна реч, која је у телу. Јер шта год да кажеш, нећеш рећи мимо тела. Мора се устати у овом телу, јер је у њему све.

Изрека 24: На овом свету су они који носе одела драгоценији од одеће. У царству небеском одећа је драгоценија од оних који (се) у њу облаче.

Изрека 25: Ватром и водом се пречишћује цело место. Видљиво помоћу видљивог (25), скривено помоћу скривеног. Неке ствари се скривају иза видљивих ствари. Вода је у води, а ватра у уљу.

Изрека 26: Исус их је све носио у потаји. Он се није показао онакав (30) какав јесте, него се показао онакав како би они могли да га виде. А (али) се приказао [свима. Великима се приказао] као велики. Малима [се приказао] као мали. Анђелима [се приказао (58.1)] као анђеол. А људима као човек. Због тога је његова реч била скривена пред свима. Неки су га (пак) видели мислећи да (5) виде себе саме. Али када се својим ученицима приказао у пуном сјају на планини, није био мали. Постао је велики, али је своје ученике учинио великима да би могли (10) видети његову величину. Тога дана је рекао у благодарењу: „(Ти) који си савршену светлост сјединио са Светим Духом, сједини и анђеле са нама, ликовима“.

Изрека 27: Не презрите јагње, јер је без њега (15) немогуће видети краља. Нико неће моћи да пређе пут који води ка краљу ако буде наг.

Изрека 28: Небески човек има више деце него земаљски човек. Ако су многобројна деца Адамова која су смртна, (26) колико ли су бројна деца савршеног човека, која не умиру, него све време бивају зачета?

Изрека 29: Отац ствара дете, а дете не може да створи дете, јер онај ко је зачет не може (25) да зачне, него дете ствара себи браћу а не децу.

Изрека 30: Сви који бивају зачети на свету, зачети су на природан начин. А други [добивају храну] са [оног места] одакле потичу. Потребно је (30) да човек [прима] [...] у уста храну, кроз обећање које је са места небеског.

Изрека 31: Да је Логос дошао са тога места (59.1) примао би храну кроз уста и постао савршен. Јер савршени зачињу путем пољупца и рађају. Зато и ми љубимо једни друге. (5) Ми примамо зачеће кроз милост која је међу нама.

Изрека 32: Са Господом су увек ишле њих три: Марија, његова мајка и њена сестра и Магдалена, коју су звали његовом дружбеницом (10). Јер (једна) Марија је његова сестра и његова мајка и његова дружбеница.

Изрека 33. „Отац“ и „Син“ су проста имена. „Свети Дух“ је двоструко име. Јер они су на сваком месту. Они су горе, они су доле (15) они су у скривеном, они су у видљивом. Свети Дух је у видљивом откривењу. Он је доле. Он је у скривеном, он је горе.

Изрека 34: Свечи добијају службу од злих сила, (20) јер оне су заслепле не од Светог Духа, да би мислиле да служе обичног човека док служе свеца. Због тога је један ученик затражио једног дана од Господа неку световну (25) ствар. Он му је рекао „Затражи од твоје мајке и она ће ти дати од [оне ствари] онога што припада другоме“.

Изрека 35: Апостоли рекоше ученицима нека цела наша жртва садржи соли. Они су [Софију] звали со. Без ње ни једна жртва не може бити прихваћена.

Изрека 36: Софија је, пак, неплодна [без] детета. Зато је зову [...] од соли. Где год да буду [...] (35) на њиховом путу Свети Дух [...] (60,1) и] њена деца су многобројна.

Изрека 37: Оно што отац поседује припада сину. И све док је син мали не даје му се оно што је његово. Али када (5) он постане човек, отац му даје све што му припада.

Изрека 38: Они који су у заблуди а зачети су од Светог Духа, застрашили су такође његовим деловањем. Тако се ватра и разгорева и гаси истим дахом.

Изрека 39: (1) Једна је ствар Ехамот, а друга ствар је Ехмот. Ехамот је напросто Софија. Ехмот је Софија смрти, то је она, која познаје смрт, која се назива (15), мала Софија.

Изрека 40: Има животиња које се подређују човеку, као што је теле, магарец, и друге животиње ове врсте. Има и других, које се не подређују, које живе саме у пустињама. Човек оре (20) поље уз помоћ животиња које се подређују и тако прехрањује себе и животиње и оне које му служе и оне које му не служе. Тако је и са савршеним човеком. Он оре уз помоћ сила које су му подређене (20) и чини да све на свету настане. Јер зато постоји све, како добро тако и зло, лево и десно. Свети Дух обделава све и влада (30) [свим] силама које су подчињене и које нису подчињене и које нису саме. Јер он [...] (и) он их прикључује да не би могле [да утекну] када буду хтеле.

Изрека 41: [Онај који] је створен обликован је (35) леп, [али] његову децу нећеш наћи (61.1), јер су она узвишеног соја. Да он није створен него зачет видео би да је његово семе узвишено. Али сада је он стваран, (и) зачео је. Какве (5) ли узвишености!

Изрека 42: [...] Прво је настала прељуба, а потом убица (или убиство). И он је зачет у прељуби. Јер он је био син змије. Зато је постао убица људи као и његов отац, и (10) он је убио свога брата. Сваки полни однос који се десио између оних који се међу собом разликују јесте прељуба.

Изрека 43: Бог је онај који боји. Као што добре боје, које се називају „правим“ (15) нестају заједно са стварима које су њима обојене, тако је и са онима које је Бог обојио. Пошто су његове боје бесмртне, они постају бесмр-

тни помоћу његових боја. Али Бог у води крштава, оне које крштава (20).

Изрека 44: Немогуће је да неко види оне који су чврсто васпостављени, осим уколико и сам не постане као што су они. За разлику од човека који је на овом свету. Он види сунце, али сам није сунце, (25) и види небо и земљу и све друге ствари, али сам то није. Тако је и са истином. Много више се види од тог места и ти си се претворио у те ствари. Видео си духа и (30) постао си дух. Видео си Христа, постао си Христос. Видео [си Оца], постаћеш отац. Због тога [на свом месту] видиш све ствари, али не видиш самог себе. Али на оном месту видиш самог себе, а оно што видиш, то ћеш и постати.

Изрека 45: Вера прима, љубав даје. [Нико неће] (62.1) [моћи да прими] без вере. Нико неће моћи да даје без љубави. Зато верујмо, да бисмо могли да примамо. Дајмо, да бисмо могли да волимо. Јер када неко не даје из љубави, он нема (5) користи од оног што је дао.

Изрека 46: Онај ко није примио Господа још је Јеврејин.

Изрека 47: Апостоли који су били пре нас, звали су га овако: „Исус Назарећанин, Месија“, што значи „Исус, Назарећанин, Христос“. Последње (10) име је Христос, прво име је Исус, средње Назарећанин. „Месија“ има два значења: И Христос и онај који је одређен. Исус на јеврејском значи опроштење. „Назара“ значи истина. Назарећанин дакле (15) значи истина. Христос је био одређен. Назарећанин и Исус су били одређени.

Изрека 48: Ако се бисер баци у каљугу неће постати мање вредан (20) Нити ће постати драгоценији ако се премаже балзамом, већ увек има исту вредност за онога ко га поседује. Тако је и са децом божјом, где год била (25). Она су за свог оца увек исто вредна.

Изрека 49: Ако кажеш: „Ја сам Јеврејин“, нико се неће ни померити. Ако кажеш: „Ја сам Римљанин“, нико се неће узнемирити. Ако кажеш: „Ја сам Грк, Варварин, (30) роб, [слободан] човек“, нико се неће побунити. [Ако] кажеш: „хришћанин сам“, читаво небо ће се затрести. Нека буде дато да је тако [...]. Онај ко њега чује, неће моћи то да поднесе, јер његово име је [велико].

Изрека 50: Бог је (63.1) људождер. Зато човека кољу за њега. Пре него што су заклали човека, клали су животиње јер они за које су клали нису били богови.

Изрека 51: (5) Посуде од стакла се као и посуде од земље праве помоћу ватре. Али када се посуде од стакла сломе, оне се праве поново. Јер оне су створене дахом. Када се пак сломе посуде од земље (10), оне пропадају јер нису створене дахом.

Изрека 52: Магарац који је окретао воденички камен, прешао је стотину миља. Када су га испрегли, видео је да је на истом месту. (15) Има људи који много путују, а нигде не стижу. Када је вече дошло по њих, нису видели ни град ни село, ни стварање ни природу, (20) ни силу ни анђела. Тим не-

срећницима је пропао труд.

Изрека 53: Причешће је Исус. Јер, он се на сиријском зове Фаризата, што значи „онај који је разапет“. Јер, Исус је дошао да разапне свет.

Изрека 54: Господ је дошао у Левијеву радионицу за бојење. Узео је седамдесет и две боје и ставио их је у казан; извадио их је сасвим побеле-ле и рекао: „Тако је (и) Син (30) Човечији дошао да боји“.

Изрека 55: Софија, коју зову јалова, мајка је анђела. А дружбени-ца [Христова] је Марија Магдалена. [Господ] је волео (35) њу више него [све] остале ученике, [и] често је љубио њене [усне]. Остали [ученици] беху [(64.1)...], упитали су га и рекли: „Зашто више волиш њу него све нас?“ Спаси-тељ им одговори и рече: „Зашто не волим вас (као) (5) њу?“

Изрека 56: Сlep човек и онај који види се не разликују када су у тами. (Али) када дође светлост, тада ће онај који види угледати, а онај ко је слеп остаће у тами.

Изрека 57: (10) Господ рече: „Блажен је онај који јесте пре него што је постао. Јер, онај који јесте, постао је и биће“.

Изрека 58: Узвишено место човеково није очигледно, већ је тајно. Зато је он (15) господар животиња које су јаче од њега, које су велике спрам онога што је очигледно и онога што је скривено. И то их чини истрајним. Али, ако се човек одвоји од њих, оне се међусобно убијају и уједају. (20) И јеле су једна другу зато што нису налазиле храну. Али, сада су нашле храну, јер је човек обрађивао земљу.

Изрека 59: Ако неко уђе у воду и изађе, а да ништа није примио, па каже: „Ја сам хришћанин“, (25) он је стекао име из користи. Али, ако прими Светог Духа, он је име добио на дар. Дар се не узима од онога ко га је при-мио. Али, тражи се од онога ко га је примио из користи. Тако(30) [бива и са оним] ко је у тајности.

Изрека 60: Брак је велика мистерија. Јер [без] њега свет не би постојао. Јер постојање[света...] почивана(35)браку. Мислина[...заједницу], јер она има[...] моћ. Њен је лик (65.1) у оскрна[вљеној слици].

Изрека 61: Међу нечистим духовима има мушких и женских. Мушки су они који се спајају са душама које пребивају у (5) женској форми. А женски су они који су помешани са онима у мушкој форми посредством непослуш-нога. И нико неће моћи да побегне када га ухвате, ако не прими мушку силу и-(10) женску, које су младожења и невеста. Али, прима се из брачне ложнице која је као лик. Када будаласте жене виде мушкарца да живи сам, опседају га и (15) поигравају се с њим, и обешчасте га. Тако и будаласте мушкарци, када виде неку лепу жену да живи сама, опседају је и прогоне желећи да је обешчасте. Али, ако виде (20) мушкарца и жену да живе заједно, жене не могу присту-пити мушкарцу, нити мушкарци могу приступити жени. Тако бива (и) када

су лик и анђео спојени. (25) Тада се нико неће усудити да приђе мушкарцу или жени. Ко оде са овог света, њега не могу више задржати, иако је био на свету. Очигледно је да је он изнад (30) жудње за [...] и страха. Он је господар [природе], он је изнад зависти. Ако дође [онај који је зао...], зграбе га и угуше. И како ће [он] умаћи [великим] силама [страха]? Како ће [тај] побећи великим силама? И како ће моћи да, [...]. Често се нађу такви [који кажу]: „Ми смо верни“, да [...] (66.1) од нечистог духа] и демона. Јер, да су имали Светог Духа, ниједан нечисти дух се не би сјединио с њима.

Изрека 62: Не плаши се тела, нити (5) га воли. Ако га се будеш плашио, бићеш му потчињен. Ако га будеш волео, оно ће те прогутати и угушити.

Изрека 63: Он је или на овом свету, или у васкрсењу, или негде између. Далеко било да се ја тамо нађем. (10) На овом свету има добра и зла. Његове добре ствари нису добре, а зле ствари нису зле. Али, постоји зло после овога света, које је уистину зло, (15) и које се зове средина. То је смрт. Пошто смо ми на овом свету, ваља нам да прибавимо себи васкрсење, тако да када збацимо са себе тело будемо у спокојству, а не да се (20) нађемо у средини, јер многи залутају на том путу. Јер, добро је отићи са овог света пре него што се згреши.

Изрека 64: Има таквих који нити желе, нити могу. Али, други ако желе немају од тога никакве користи, (25) јер они нису учинили (то што су желели). Јер [...] од њих чини грешнике. Али, ако не буду желели, онда ће правда и једнима и другима (у оба случаја) бити скривена (или одстрањена). Ово пак увек зависи од жеље, а не од делања.

Изрека 65: Један (30) апостолски (ученик) је у једном сну видео неке који беху затворени у запаљеној кући и који беху заробљени запаљеним [...], и бачени у запаљену [...] они су у [...] вери [...]. И рекоше им: „(35) [...] су се могли спасти (или: бити спасени), [...] нису желели. Примили су [Израз] казну, која се зове (67.1) тама [...] тама, јер је [...]“.

Изрека 66: Из воде и ватре су настали душа и дух. Из воде и ватре и светлости [настао је] син (5) брачне ложнице. Ватра је помазање, светлост је ватра. Не говорим о овој ватри која нема облик, већ о оној која је бела, која је дивна светлост и која даје лепоту.

Изрека 67: Истина није дошла на свет нага (10), већ је дошла у разним видовима и ликовима. Он, (свет) је (истину) никако другачије неће примити. Постоји поновно рођење и лик поновног рођења. Заиста је ваљано поново се родити посредством лика. Шта (15) је то? Васкрсење! А лик мора да васкрсне помоћу лика. А ложница и лик морају посредством лика, да уђу у истину, која је обнављање. Не морају само они који произносе имена (20) Оца и Сина и Светог Духа, да поступају овако, него и они које су за тебе принели. Ако их неко не стекне за себе, њему ће и име Христа бити одузето. Али, она се примају помазањем [...] посредством снаге крста, и таквога апостоли (25) не називају „десни“ и „леви“. Јер, он више није хришћанин него Христос.

Изрека 68: Господ је све [обавио] у тајности, крштење и помазање и причешће и искупљење и (30) брачну ложницу.

Изрека 69: [...] пак рече: „Дошао сам да [ствари које су доле] начиним налик стварима које су горе, [а ствари које су напољу] налик стварима [које су унутра]. [Дошао сам да их спојим...] (35) ... ликовима“⁶⁸. Они који кажу: „[постоји небески човек и један изнад њега...] греше“. [Јер] онај који је видљив (68.1) јесте тај [...] који се зове „онај који је доле“. А онај коме припада скривено јесте тај који је изнад њега. Јер, добро је речено: „Унутрашњост (5) и спољашњост и оно стоје изван спољашњег“. Зато је Господ пропаст назвао „крајњом тамом“. Ничега нема изван ње. Рекао је: „Мој Отац који је у тајности“. Рекао је: „Иди (10) у своју одају, затвори се унутра и моли се своме Оцу који је у тајности“, а он је тај који је у њима свима. Али, он који је у њима, свима је Плирома. (15) После њега нема у њему никог другог. Он је тај о коме говоре: „Он који је изнад њих“.

Изрека 70: Пре Христовог доласка, неки су отишли и нису могли да се врате. Тамо где су стигли, одатле више (20) нису могли да оду. Тада је дошао Христос. Оне који су ушли извео је, а оне који су отишли увео је.

Изрека 71: У данима када је Ева била у Адаму, није било смрти. Када се одвојила од њега настала је смрт (25). Ако се поново [он сједини са њом] и прими је, смрти више неће бити.

Изрека 72: „Боже мој, Боже мој, зашто си ме, Господе, оставио?“ Изговорио је ово на крсту. Јер он је раздвојио то место. [...] Онај који је био зачет од (30) онога [...] који је кроз Бога, који [...] је устао из мртвих [...], али [...] пошто је савршен. [...] тело, али ово (35) [...] је истинско тело. [...] није истинско тело већ његов лик.

Изрека 73: (69.1) Нема брачне ложнице за звери, нити за робове, нити за жене које су обешчашћене, већ само за слободне људе и девице.

Изрека 74: Посредством (5) Светог Духа се поново рађамо, али се рађамо посредством Христа. У оба (случаја) добијамо помазање од Духа. Када смо рођени, били смо сједињени.

Изрека 75: Нико неће моћи да види себе, ни у води, нити (10) у огледалу, без светлости. Нити ћете видети при светлости без воде и огледала. Зато је ваљано бити крштен у њима, у светлости и води. Светлост је, пак, помазање.

Изрека 76: У Јерусалиму су постојале три куће које су биле места за жртвовање (15). Она која гледа на запад, зове се света. Друга, која гледа на југ, зове се света над светом. Трећа, (20) која гледа на исток зове се најсветија над светим и ту првосвештеник улази сам. Света кућа је крштење, света над светом је искупљење, а најсветија над светим јесте (25) брачна ложница. [Помазање] садржи васкрсење [и] искупљење. Искупљење је у брачној ложници, али брачна ложница је у

ономе што је узвишеније од [њих, у ономе што постоји]. Нећете наћи [...] (30) су они који се моле [...] Јерусалим [...] [Јеру]салиму, они [се моле... у Јеруса]лиму, они гледају [...], који се зову (35) [свети] над светим. [...] вео је био покидан [...] брачна ложница изузев lika [...] (70.1) горе [...]. Њен вео се покидао од врха до дна; јер, ваљало је некима који беху доле поћи горе.

Изрека 77: (5) А оне који оденуше савршену светлост, силе не виде и не могу да ухвате. Али, светлост се одева у тајности, у сједињености.

Изрека 78: Да се (10) жена није одвојила од човека, она не би умрла са човеком. Његово одвајање постаде почетак смрти. Због тога је дошао Христос да отклони последице раздвајања и сједини њих двоје и да подари живот онима који умреше у раздвојености и да их сједини.

Изрека 79: Али, жена је сједињена са својим мужем у брачној ложници. Али, они који су сједињени у брачној ложници, (20) више се неће раздвајати. Зато се Ева одвојила од Адама, јер није била сједињена с њим у брачној ложници.

Изрека 80: Душа Адамова постала је од даха. Њен је дружбеник [дух]. Његова мајка (25) је (дух) који му је био дат. [Узели су] његову душу, дали су му [дух] уместо ње; јер, када је био сједињен (са духом), [говорио је] и речи његове беху моћније од сила. Завидели су му, и [раскинули су] духовно јединство. [Духовно] које је скривено они [...] само њима [...] брачну ложницу, да би се [...].

Изрека 81: Исус се открио (35) [...] Јордан. Плирома [Царства] небеског. Он [који је настао] пре Свих, (71.1) био је поново зачет. Он који је био прво помазан би помазан опет, он који је био искупљен искупљивао је опет (друге).

Изрека 82: Ваља рећи тајну, Отац Свих се сјединио (5) са девицом која је дошла одозго и тога дана га је просветлило сазнање. Открио је велику брачну ложницу. Зато је његово тело, које је постало тога дана, потекло из брачне ложнице (10), као и он који је потекао од младожење и невесте. Тако је и Исус помоћу њих воспоставио све. И ваљало би да сви његови ученици (15) уђу у његов спокој.

Изрека 83: Адам је потекао од две девице, од Духа и од девичанске земље. Зато је Христа родила девица (20), да би могао да отклони последице пада који се десио у почетку.

Изрека 84: Усред раја су два дрвета. Једно рађа [животиње], друго рађа људе. Адам је окусио са дрвета (25) које рађа животиње. Постао је животиња (и) рађао је животиње. Због тога синови Адамови обожавају [животиње]. Дрво [...] је плод (30) [...] множити се [...] јести [...] плодове [...] рађа људе [...] човека [...]. Бог створи човека [... а људи] (71,1) створише Бога.

Изрека 85: Тако то бива на свету, људи стварају богове и обожавају своје творевине. Равнајући се према истини, ваљало би да богови обожавају људе.

Изрека 86: (5) Дела човекова извиру из његове моћи. Зато се називају силе. Његова су дела његова деца, која су потекла из спокоја. (10) Због тога његова моћ пребива (или делује) у његовим делима, а спокој се види на деци. И видећеш да се ово преноси и на лик. И то је човек који је по лику, (15) који своја дела ствара својом моћи, а своју децу зачиње у спокоју.

Изрека 87: На овом свету робови служе слободне људе. У Царству небеском слободни људи ће (20) служити робове. Деца брачне ложнице [ће] служити децу брака. Деца брачне ложнице имају једно и [исто] име. Царује спокој. Требају [једни друге], остале не, [јер они имају] срама.

Изрека 88: Они су многобројни [...]. У онима који су [...] су у славу [...].

Изрека 89: Онај (30) [...] оде до воде [...] изађе (из воде) биће освећен [...] они који су [...] у његово име. Јер он је рекао: „[Тако] ћемо сви ми (73.1) испунити правду“.

Изрека 90: Они који кажу: „Људи прво умиру, а потом устају“, греше. Ако не приме васкрсење док су живи, неће примити ништа када умру. (5) Тако говоре и о крштењу: „Велико је крштење, јер који га приме, живеће“.

Изрека 91: апостол Филип апостол је рекао: „Јосиф дрводеља је засадио (10) врт, јер му је било потребно дрво за његов занат. Од дрвећа које је засадио он је направио дрво. И његово семе је висило на ономе што је засадио. Његово семе је био (15) Исус, а биљка беше крст“.

Изрека 92: Али, Дрво живота је усред раја, а од маслиновог дрвета је потекло помазање. Кроз њега [је дошло] васкрсење.

Изрека 93: Овај свет једе лешеве. (20) Све што се у њему поједе поново умире. Истина једе живот. Зато нико ко се храни [истином] не умире. Исус је дошао одатле и донео (25) је са собом храну. И онима који желе дао је [живот] да не би умрли.

Изрека 94: Бог је створио [рај]. Човек [је живео у рају.] Има [...] и [...] Божије у [...]. [Рај је место где] ће ми рећи: „[Човече, једи] ово или не једи [ово по својој] жељи“. То је место где ћу јести све, јер је тамо дрво сазнања. Оно је убило Адама. Али, овде је дрво сазнања одржало човека у животу. Закон је био то дрво. Оно даје сазнање добра и зла. Нити га је излечило од зла, нити га је увело у добро, већ је давало смрт онима који су окусили његов плод. Јер, када је рекао: „Једи ово, не једи ово“, то је био почетак смрти.

Изрека 95: Помазање је изнад крштења. Јер, због помазања се зовемо хришћани, не због (15) крштења. И Христос је (тако) назван због помазања. Јер Отац је помазао Сина. Син је пак помазао апостоле, а апостоли су помазали нас. Онај ко је помазан има Све. Он има васкрсење, светлост, крст, Светог Духа. Отац му је ово дао у брачној ложници, он је то примио.

Изрека 96: Отац је био у [Сину] и Син у Оцу. То је [Царство] небеско.

Изрека 97: (25) Господ је рекао: „Неки су ушли у царство небеско смејући се и изашли [...]“ хришћанин [...] и одмах [...] ушао у воду. Изашао је [из ње као господар] Свега. [Не зато што је мислио да] је то игра, већ [зато што] је презирао овај [...] царство [небеско ...]. Ако презире (35) [овај свет] и ниподаштава га као игру, [...] смејући се.

Изрека 98: Тако је (75.1) и са хлебом, чашом и уљем, макар постојало и нешто узвишеније од њих.

Изрека 99: Свет је постао путем преступа. Јер, онај који га је створио желео је да га начини (5) неуништивим и бесмртним. Није успео и није остварио (своју) наду. (10) Јер, није постојала непорочност света, нити непорочност онога ко га је створио. Јер, непорочности нема код ствари, већ код деце. И ништа неће моћи да прими непорочност уколико не поста не дете. Али, онај ко није у стању да прими, тим више неће бити у стању да даје.

Изрека 100: Чаша (15) садржи вино и воду, јер таква је крв одређена за исказивање благодарности, и пуна је Светог Духа и припада у целости савршеном човеку. Када (20) то пијемо, примамо за себе савршеног човека.

Изрека 101: Жива вода је тело. Треба да се оденемо у живог човека. Зато он скида са себе одећу када улази у воду да би га оденуо.

Изрека 102: (25) Коњ зачиње коња, човек зачиње човека, бог зачиње бога. Тако је и са [младожењом и невестом]. Они су потекли из [...] (30). Није било Јеврејина који је настао [...] од [...] Јеврејина. И [...] потекли од Јевреја [...] хришћани. И ова места беху (35) названа [...] изабрано племе [...] (76.1) и истински човек и син човеков и семе сина човековог. То се на овом свету зове „истинским племеном“.

Изрека 103: (...) где (5) живе деца брачне ложнице. Док је на овом свету сједињење мушкарца и жене место за моћ и слабост, у еону је сједињење налик нечем другом.

Изрека 104а: Али, ми их зовемо тим именима. Али, (10) има других који су узвишенији од сваког имена, и они су моћнији од снажних, јер где има силе има оних који су бољи од снаге.

Изрека 104б: (Што) се њих (тиче), то није тај један, то је онај други. Али, оба су тај један–једини. Он је тај који неће моћи да превазиђе телесни ум.

Изрека 105: Није добро да сви који имају све познају себе. Неки, уколико не познају себе (20), неће уживати у ономе што имају. Али, они који су спознали себе уживаће у томе.

Изрека 106: Не само што неће бити у стању да шчепају савршеног човека, неће моћи ни да га виде, јер ако га виде, (25) шчепаће га. Нико неће моћи да дође до ове милости, изузев ако се не одене у савршену светлост и сам не

постане савршен. [Свако ко је одене] отићи ће (30) [...]. Ово је савршен [...].

Изрека 107: Да бисмо постали [...] пре него што напустимо [...]. Ко год да прими све [...] тамо, он [не] ће моћи [...] тог места, већ ће [доспети у средину] као несавршен. (77.1) Само Исус зна његов крај.

Изрека 108: Свети човек је то у целости, укључујући и његово тело. Јер, ако је примио хлеб, он ће га учинити светим, као што ће и чашу и све друго (5) што прими прочистити. А како да не прочисти и тело?

Изрека 109: Када је воду за крштење учинио савршеном, Исус је пролио смрт. Зато (10) улазимо у воду, али не улазимо у смрт, да не бисмо били изливени. Када дува ветар овога света, он доноси зиму. Када дође дах Светог Духа, он доноси (15) лето.

Изрека 110: Онај ко зна истину је слободан. Али, слободан не греши. Јер онај ко греши роб је греха. Мајка је истина, али знање је (20) отац. Оне којима није дозвољено да греше свет зове слободним. Онима којима није дозвољено да греше сазнање истине уздиже (15) срца, што значи да их ослобађа (20) и уздиже их изнад свега. Али, љубав поучава. Али, онај који је постао слободан путем сазнања бива, љубави ради, роб оних који још нису били у стању да узму слободу сазнања. Али, сазнање их чини вредним (30), јер [их чини] слободним (25). Љубав [не узима] ништа, јер како [може узимати када све] припада њој? Она не каже: „[Ово није твоје]“ или „Ово је моје“, [већ каже:] „[Све] (35) ово је твоје“.

Изрека 111: Духовна љубав је (као) вино и миро. Сви они који буду њоме помазани уживаће у њој (78,1). Уживаће и они који стоје крај њих све док помазани стоје (ту). Ако они који су помазани престану (да стоје) крај њих и оду (5), они који нису помазани и само стоје крај њих остају и даље изложени њиховом мирису. Самарјанин је рањенику дао само вино и уље; то није ништа друго (10) до помазање. И зацелио му је ране. Јер, љубав прекрива мноштво грехова.

Изрека 112: Што се тиче онога кога жена воли, они које она роди, личиће на њега. Ако (је то) њен муж, личиће на мужа. Ако је то прељубник (15), личиће на прељубника. Често бива да, ако жена спава са својим мужем из обавезе, а њено срце је са прељубником с којим обично општи, њен пород личи на прељубника. (20) Али, ви који сте са Сином Божијим, немојте волети овај свет, већ волите Господа, да ваш пород не би личио на овај свет, већ на Господа.

Изрека 113: (25) Човек се спаја с човеком, коњ се спаја с коњем, магарца се спаја с магарцем. Свака врста се спаја са себи сродном. Слично томе, Дух се спаја с духом, Логос општи са логосом, [а] Светлост општи [са светлошћу. Ако] постанеш човек, [човек ће] те волети. Ако постанеш [дух], Дух ће се спојити с тобом. [Ако] постанеш логос, (35) Логос ће се

спојити с тобом (79.9). Ако постанеш светлост, Светлост ће општити с тобом. Ако постанеш један од оних одозго, они одозго ће почивати (5) у теби. Ако постанеш коњ, магарац, теле, пас, овца или нека друга животиња која је напољу и испод, ни човек, ни Дух (10), ни Реч, ни Светлост, ни они одозго, ни они изнутра неће бити у стању да те воле. Неће моћи да почивају у теби, нити ћеш ти бити део њих.

Изрека 114: Онај ко је роб против своје воље, моћи ће да постане слободан. (15) Онај ко је постао слободан милошћу свога господара и продао се у ропство више неће моћи да постане слободан.

Изрека 115: Свет се обделава помоћу четири ствари. Сакупљају (20) их и слажу у амбар помоћу воде, земље, ветра и светлости. И Бог обделава помоћу четири елемента вере, наде, љубави и (25) сазнања. Наша земља је вера у којој пуштамо корен. Вода је нада која нас храни. Ветар је љубав од које растемо. А светлост је сазнање (30) помоћу кога [сазревамо].

Изрека 116: Блаженство је [...] земаљска, то је [Господ изнад ...] највишег неба [... Блажен] је онај ко ниједној души не наноси бол. (80.1) То је Исус Христос. Срео се са свима, а никоме није био на терету. Зато је такав, блажен, јер је он савршен човек. Јер, он је реч.

Изрека 117: Питајте нас о њему, јер је њега тешко усправити. Како ћемо бити у стању да постигнемо ту велику (ствар)?

Изрека 118: Како ће он свима подарити мир. Пре свега, не треба никога жалити, био он велик или мали, (10) неверник или верник, нити треба дати спокојство онима који су спокојни у добру. Има таквих којима је у корист да дају спокојство ономе коме је добро. (15) Онај ко чини добро није у стању да таквима подари спокојство, јер он не долази од своје воље. Али, он није у стању да жали уколико им не зада бол. Али, онај коме је добро каткада их жали. Он није такав, али њихова злоба их (20) растужује. Онај ко има (одговарајућу) природу даје радост добрима. Али, неки због тога горко жале.

Изрека 119: Господар куће је стекао све, било децу или робове или (25) стоку или псе или свиње или пшеницу или јечам или пlevу или траву или месо и жиروه. [Али], он је био мудар и знао је чиме се свако храни. Пред децу је стављао хлеб (30) [и уље и месо]. Али, [пред] робове је стављао [...] и кукуруз. А пред стоку [је стављао јечам] и пlevу и траву. Псима је бацао кости [а свињама] је бацао жиروه и остатке (81.1) хлеба. Тако је и са учеником Бога. Ако је мудар, он схвата учење. Неће га заварати телесна обличја, (5) него ће свакоме завирити у душу и разговараће с њим. Много је звери на овоме свету које имају телесно обличје. Ако их препозна, свињама ће бацити жиروه, (10) а стоци ће бацити јечам, пlevу и траву. Псима ће бацити кости. Робовима ће дати оно прво (=почетна учења), деци ће дати (потпуно), савршено (учење). Постоји Син Човечији (15) и постоји син Сина Човечијег. Господ је Син Човечији, а син Сина Човечијег је онај кога је створио син

човеков. Син Човечији је од Бога примио (моћ) да ствара. Он (такође) има моћ да зачиње.

Изрека 120: Онај ко је примио (моћ) да ствара јесте створење. Онај ко је примио (моћ) да зачиње, јесте потомак. Онај ко ствара, не може да зачиње. Онај ко зачиње, може да ствара. (2) Али, каже се: „Онај ко ствара зачиње“. Али, његов потомак је створење, јер његово потомство нису деца него [његова дела]. Онај ко ствара ради [тако да се то види], и сам је видљив. (30) Онај ко зачиње [ради у потаји] и [скривен је...] лик. Онај ко ствара [ствара] отворено. Али, онај ко зачиње, [зачиње] децу у тајности.

Изрека 121: [Нико неће моћи] знати дан [када мушкарац] (82.2) и жена имају сношај осим њих самих, јер брак овога света је тајна за оне који су узели себи жену. Ако је оскрнављени брак скривен, (5) колика је тек тајна неоскрнављени брак. Он није путен, већ чист. Он не припада похоти, већ вољи. Он не припада тами или ноћи, већ дану и (10) светлости. Ако је брак огољен, претворио се у блуд. А невеста чини блуд не само када прими семе другог мушкарца, већ и ако напусти брачну ложницу и буде виђена. Нека се показује (15) само пред својим оцем и својом мајком, и пред пријатељем и децом свога супруга. Њима је допуштено да свакодневно улазе у брачну ложницу. Али, што се тиче осталих, (20) нека пожеље да чују макар њен глас и уживају у њеној помасти, и нека се хране мрвицама што падају са стола као пси. Младожење и невесте припадају брачној ложници. Нико неће моћи да види (25) младожењу и невесту, уколико и сам то не постане.

Изрека 122: Да је Аврам [...] тако да је видео, оно што је требало да види, [обрезао је] кожу на врху уда, и тако нам показао да треба уништавати тело [...] овога света. (30) Многе овоземаљске ствари постоје и живе су, док је њихова унутрашњост прикривена [...]. [Када су они] постали видљиви, умрли су по [узору] на видљивог човека, [јер све док] је човекова утроба скривена, он је жив. (83.2) Ако је његова утроба отворена и изађе из њега, човек ће умрети. Тако бива и са дрветом. Док је његов корен скривен, оно изниче и живи. Ако је његов корен (5) откривен, дрво се сасуши. Тако бива са свиме што је зачето на овоме свету, не само са видљивим, већ и са скривеним. Јер, све док је корен зла скривен, он је јак. Али, (10) ако га спознају, он се раствара. А ако постане видљив, он нестаје. Стога Логос вели: „Већ је секира положена на корен дрвета“. Он неће бити одсечен. Оно што буде одсечено, поново ће изнићи. Али, секира (15) копа до дна све док не извуче корен. Исус је пресекао корен свега тога, други су пак (само) делимично. Што се нас тиче, нека свако од нас потражи корен (20) зла које је у њему, и нека [га] ишчупа из свога срца. Оно ће пак бити ишчупано само ако га препознамо. Али, ако за њега не знамо, оно пушта корен у нама и рађа плодове (25) у нашем срцу. Оно је наш господар, ми смо његови робови. Оно нас поробљава, тако да чинимо ствари које [не] желимо, а оно што желимо да чинимо [не] чинимо. [Оно] има моћ над нама зато што га нисмо препознали. Све док [оно] постоји, (30) оно и делује. Незнање је мајка

[сваког зла] . Незнање је слуга смрти, јер они који су потекли од [незнања] нити су постојали нити [постоје] (35) нити ће постојати. [...] (84.1) они ће бити савршени када се цела истина открије. Јер, истина је као и незнање: док је скривена, почива у себи. Али, када је откривена (5) и спозната, она бива слављена, пошто је јача од незнања и грешке. Она дарује слободу. Логос вели: „Ако знате истину, истина ће вас ослободити“. (10) Незнање је ропство, знање је слобода. Ако знамо истину, пронаћи ћемо плодове истине у нама. Ако се сјединимо с њом, она ће примити наше испуњење.

Изрека 123: Сада имамо откривена (дела) (15) која се тичу стварања. Кажемо: „Јаки су они који су поштовани. Али, скривени су слаби, који су презрени“. Тако је и са обзнањеним стварима истине. Оне су слабе и презрене. Али, скривене (ствари) су јаке (20) и поштоване. Али, тајне истине су обзнањене као знамење и ликови. Али, ложница је скривена. Она је свето у светом.

Изрека 124: Испрва је завеса скривала како је Бог (25) уредио свет. Али, када завеса буде покидана и када ствари унутра постану видљиве, ова кућа остаће напуштена или, боље рећи, биће уништена. Али, неће све што је божанско (30) побећи [са] овог места и отићи у светињу [над светињама], јер неће бити у стању да се споји са [не]помућеном светлошћу и [безгрешном] Плиромом, али биће под крилима крста [и под његовом] заштитом. Овај ковчег биће (30) [његов] спас када их прекрије потоп (85.1). Ако неки припадају свештенству, моћи ће да уђу кроз завесу са првосвештеником. (5) Зато завеса није била покидана само горе, јер тада би она била видљива само за оне одозго. Нити је била покидана само доле, јер би тада она била видљива само за оне одоздо, (10) већ је била покидан од горњег краја до доњег. Они одозго отворили су нама одоздо, да бисмо могли ући у тајну истине. То је уистину оно снажно што је поштовано. Али, ми ћемо тамо ући (15) помоћу презрених знамења и слабости. Они су уистину безвредни у поређењу са савршеном лепотом. Постоји лепота над лепотама. Постоји моћ над моћима. Зато су нам откривене савршене и скривене ствари истине. Откривена нам је и светиња над (20) светињама, и ложница нас је позвала к себи. Док је она скривена, зло је осујећено, али није одвојено од семена Светог Духа. Они су робови порочности. Али, када (25) буде откривена, тада ће се савршена светлост излити на све и сви који буду њоме обасјани примиће [помазање]. Тада ће робови бити слободни, [а] затвореници ће бити откупљени.

Изрека 125: [Свака] биљка [коју] (30) није посадио мој Отац на небу, [биће] ишчупана. Они који су раздвојени спојиће се и биће испуњени. Сви који [уђу] у ложницу [распламсаће] светлост. Јер, [...] као у браку, [...] што ми [не видимо...] дешава се (35) ноћу. Ватра [гори само] ноћу (и) гаси се (86.1). Али, тајне овога брака обављају се дању и при светлости. Тај дан и његова светлост се не гасе.

Изрека 126: Ако неко постане дете (5) брачне ложнице, примиће светлост. Ако неко не прими светлост на том месту, неће је моћи примити

на другом месту. Онај ко прими ту светлост неће се моћи видети, нити се може ухватити. И нико неће моћи таквога да кињи, (10) чак и ако он живи на овоме свету. А када оде са овога света, он је већ примио истину у лику. Свет је постао век, јер век је за њега Плирома, (15) и на тај начин се открива само њему, не скривен (у) таме и ноћи, већ скривен у савршеном дану и светој светлости.